

FUNERAIRE REIST(R)IP

Van 1998 tot en met 2012 hebben wij funeraire busreizen georganiseerd naar hoofddoelen als Praag, Wenen, Parijs, Londen, Kopenhagen, Dresden en Edinburgh.

Dat doen we niet meer, maar reizen doen we nog wel.

Dat we daarbij nog steeds ook met funeraire ogen kijken mag duidelijk zijn.

En onze funeraire trips kunnen leiden tot funeraire tips: mocht je in de buurt zijn, dan is het misschien de moeite waard dat doel ook te bezoeken.

Deze keer:

BALATONUDVARI



Balatonudvari is een dorp in Hongarije, gelegen aan de noordelijke oever van het Balatonmeer.

De weg erheen is langzaam en saai, het dorp zelf heeft weinig te bieden; er wonen maar 383 vaste inwoners. De vele toeristen in de zomer hebben meer belangstelling voor de zandstranden van het Balatonmeer dan voor het dorp.

Waarom zou je er dan heen gaan?

De funeraire liefhebber kan hier een unieke begraafplaats, (temető in het Hongaars) vinden: de hartenbegraafplaats.

DE HARTENBEGRAAFPLAATS



Pal aan weg 71, aan het begin van het dorp, ligt de dorpsbegraafplaats. Ernaast is een parkeerplaats. Bij de ingang zie je ze al staan, de archaisch aandoende hartvormige grafstenen; het zijn er 63. Daarachter gaat de begraafplaats verder, maar dan met meer 'normale' graftekens.

De begraafplaats werd in 1770-1780 aangelegd

voor de gemeenteleden van de protestantse en rooms-katholieke kerk. Voor zover de jaartallen nog leesbaar zijn, zijn de meeste hartvormige grafstenen van witte kalksteen vervaardigd tussen 1808 en 1840.

Waarom deze vorm? Het enige antwoord daarop wordt gegeven door een legende.

de legende van het gebroken hart

Een jonge steenhouwer verloor zijn geliefde, niet aan een ander, maar aan de dood.

Ontroostbaar was hij, toen zijn verloofde, de knappe dochter van een visser uit Udvari, lichtzinnig omkwam. In een vollemaansnacht roeide zij alleen het Balatonmeer op en werd daar overvallen door een onweer. De golven lieten de boot omslaan en de jonge vrouw verdronk. Pas dagen later vond men haar lichaam.



De verliefde jongeman kon deze slag nauwelijks verwerken, zijn hart was gebroken. Hij begon te zoeken naar een steen, die hij op het graf van zijn toekomstige bruid kon zetten. Hij koos voor een witte kalksteen, een poreus en gevoelig materiaal, dat op regen en sneeuw reageert en met de jaren aan schoonheid wint. Een groot blok steen beeldhouwde hij in hartvorm, daaronder moest zijn geliefde begraven liggen.

Dat is al meer dan 200 jaar geleden gebeurd. De hartvormige grafsteen voor de schone vissersdochter kan men nog altijd op de begraafplaats bij de ingang van het dorp Balatonudvari vinden. Het hart is niet alleen gebleven. De overige dorpsbewoners vonden het zo mooi, dat ze de

steenhouwer en veel van zijn opvolgers om gelijksoortige stenen vroegen. En zo ontstond een hele begraafplaats vol harten. Midden van de 19^e eeuw raakten de harten uit de mode. Voortaan begroef men zijn doden weer onder normale graftekens, bijna harteloos.



DE BEGRAAFPLAATS - DRIE GELOVEN OP ÉÉN VELD

In 1867 werd de begraafplaats in drie delen verdeeld: protestants, rooms-katholiek en joods, maar zonder zichtbare afscheidingen. Vooraan ligt het deel met de hartvormige grafstenen, dat beschermd is en op de monumentenlijst staat.

Dit deel vormt samen met het deel erachter de protestantse begraafplaats. Langs weg 71 ligt de rooms-katholieke begraafplaats. In de hoek tussen beide begraafplaatsen ligt, omgeven door bomen, de joodse begraafplaats.

protestants deel

De Hongaren kozen ten tijde van de Reformatie voor Calvinijn. Dat Calvinistische zou verklaren waarom op het oudste deel van de begraafplaats sobere stenen staan zonder kruis en met een simpele inscriptie: de naam van de overledene, het sterfjaar en de leeftijd. Van de hartvorm wordt ook geregeld afgeweken, er zijn zelfs

ronde stenen bij. De tekst op de steen van de vrouw van de Calvinistische leraar János Varga wijkt wat af. Zij stierf in 1876, toen de mythe en legende rond de ongebruikelijke vormgeving van de grafstenen hoogtij vierde. De leraar droeg een steentje bij door op de steen van zijn vrouw te laten zetten *Ave Turista*, gegroet toerist.



Op het deel achter de hartenbegraafplaats gaat het protestantse deel verder. Er zijn een aantal zaken die opvallen. De graven bestaan uit een grafbed met een staande steen ervoor, of is het een staande steen erachter? De tekst staat namelijk op de achterkant van de stèle; als je voor

het grafbed staat, kijk je naar een onbeschreven steen. Verder kom je als symbool heel vaak een kelk tegen op de steen. Bij katholieken duidt dat op het graf van een priester, maar dit zijn protestanten. Wordt daarmee de avondmaalsbeker bedoeld?



rooms-katholiek deel

Aan de kant waar weg 71 langsloopt ligt het katholieke deel, dat qua grafvorm niet veel afwijkt van de protestantse graven. Ook hier grafbedden met een stèle, waarop de tekst aan de achterzijde staat. Het symbool van het kruisteken duidt op het katholicisme. En dat wordt helemaal dui-

delijk door het grote kruis van rode zandsteen, waarop staat dat dit is opgericht door en voor de rooms-katholieke gemeenschap.

Leuk is dat het thema van de hartvormige steen hier wordt hernomen door een moderne grafsteen.



joods deel

Het joodse deel valt niet op, tot je ontdekt dat er tussen een cirkel van bomen een doorgang is met een verwaarloosd hekje. Op het kleine stukje grond staat maar één grafsteen voor Fülöp Neumann en zijn vrouw. Hij had een zaakje in levensmiddelen in Balatonudvari. Op de grafsteen wordt ook herinnerd aan hun zoon Miksa

Neumann en diens vrouw, vermoord in Auschwitz.

Merkwaardig is het plaatje aan de voet van het graf, dat daar geplaatst is ter herinnering aan de broer van Fülöp, József Neumann *omgekomen in actieve dienst op 21-jarige leeftijd*. Welke actie op 28 mei 1931 zou daarmee bedoeld zijn?



Naar Boedapest is het nog 150 km